

Výsadková skupina Calcium a její činnost na západní Moravě v roce 1944

PETR KOPEČNÝ

První československou výsadkovou skupinou vysazenou v roce 1944 na území Protektorátu k podpoře domácího odbojového hnutí bylo čtyřčlenné Calcium tvořené velitelem Jaroslavem Odstřilem,¹ Josefem Gemrotem,² Karlem Niemczykem,³ a Františkem Širokým.⁴ Přestože tato skupina působila na území Protektorátu více než rok a ovlivnila svou činností řadu významných událostí jak v českém, tak i moravském odboji, nebyla jí věnována v naší literatuře zatím hlubší pozornost.⁵

Na přelomu let 1943 a 1944 připravoval Štáb pro vybudování branné moci ve Velké Británii plány na vystoupení domácího a zahraničního odboje s předpokladem, že v roce 1944 dojde k závěrečnému střetnutí ve střední Evropě. Prostor českých zemí v Protektorátu byl rozdělen do 13 oblastí, které měly být obsazeny jednotlivými výsadkovými skupinami. Pro 12. oblast, označovanou původně jako Kolínsko, byla určena právě skupina Calcium, ovšem tento operační prostor byl postupně upřesňován.⁶

Z letecké základny v jižní Itálii vzlétl 3. dubna 1944 spojenecký letoun se dvěma skupinami Calcium a Bariem, jež bylo určeno do východních Čech.⁷ Krátce před půlnocí⁸ vyskočila z letounu skupina Calcium a o něco později také Barium. Calcium dopadlo u Čejkovic na Chrudimsku.⁹ Po seskoku se parašutistům přes usilovné hledání nepodařilo nalézt jeden zásobník obsahující vysílací stanici, většinu krystalů, vysílací klíč a dva spací pytle. Rodina Benadova, žijící v osadě Deblův, na jejíž členy parašutisté záhy po seskoku narazili, přislíbila po předchozím požádání o pomoc, že případný nález obsahující také padáky a kombinézy uschová.

Poté parašutisté odešli na záchytné adresy. Zprvu na adresu Jana Dražila v Ochozu u Nasavrku, ten je ale odmítl a navíc udal jejich přítomnost na četnické stanici v Nasavrkách. Také na druhé adrese u Jana Trunce v Dolech u Luže byli odmítnuti. Proto na další dvě záchytné adresy v Proseči a Svratouchu již nešli a protože bylo zřejmé, že jejich přítomnost v prostoru seskoku je známa německým a protektorátním bezpečnostním složkám, rozhodli se odejít k známému Jaroslava Odstřila Janu Dvořákovi do Březí. Tam došli někdy kolem 8. dubna 1944 a našli zde první bezpečnou základnu. Po dvou denním odpočinku vyrazili parašutisté ještě hlouběji na jih, tentokrát ke známému Františka Širokého Josefu Dvořákovi ve Střížově u Jihlavy. Zde setrvali déle a s pomocí Josefa Dvořáka hledali spojení na domácí odbojové hnutí. To se jim podařilo navázat v osobě MUDr. Jiřího Motýla v Lukách nad Jihlavou.¹⁰ MUDr. Motýl byl již od května 1943

v kontaktu s Janem Jankem z Velkého Meziříčí, který byl zapojen do sítě ilegální organizace Přípravný revoluční výbor.¹¹ Tato ilegální organizace vznikala v letech 1941–2 z částí odbojové organizace Obrana národa¹² a odbojové organizace Petiční výbor věrní zůstaneme.¹³ V jejím čele byli JUDr. Josef Grňa¹⁴ a gen. Vojtěch Luža.¹⁵

Ještě před vysláním Calcia se londýnské vojenské ústředí pokoušelo na podzim 1943 zaslat prostřednictvím svých kurýrních spojení na Slovensko vysílací stanice s potřebnými údaji pro zahájení rádiového spojení a touto cestou také obnovit rádiové spojení s českými zeměmi. Proto byl přes Švýcarsko a Slovensko zaslán pro odbojovou síť Přípravný revoluční výbor (PRV) spolu s provozními údaji rádiový klíč Beta. O něco později byl odeslán i rádiový klíč Anna určený na Slovensko. Spojení mezi Přípravným revolučním výborem a slovenskou odbojovou organizací Flora v Bratislavě udržoval ing. Karel Staller, ředitel Zbrojovky.¹⁶ Ten však převzal v Bratislavě v důsledku záměny rádiový klíč Anna, který dorazil na Slovensko dříve, ovšem bez provozních údajů, a předal ho MUDr. Jiřímu Motýlovi, který jako předválečný rádioamatér disponoval ilegálně drženou vysílací stanicí.

Za této situace se MUDr. Motýl rozhodl zaslat v lednu 1944 do Londýna opačnou cestou chybějící tzv. dopravní údaje domácího původu. Ty však do Londýna nikdy nedorazily. Protože Vojenská rádiová ústředna na tuto zásilku nereagovala, v únoru 1944 následovala přes Slovensko a Švýcarsko další zásilka s informací, že každou neděli počinaje 27. února 1944 v době od 21.00 do 21.15 hod. je možno navázat rádiové spojení s pomocí klíče Anna.¹⁷ MUDr. Motýl se pokoušel vysílat za účasti dalšího významného činitele PRV Karla Štainera¹⁸ z Malcovy hospody v Rudě a z Netína na Velkomeziříčsku, kam byla stanice dopravena Karlem Bezecným. Zachycení vysílání britskou stranou mělo být potvrzeno navrženým heslem v českém vysílání BBC.¹⁹ Podobným kurýrním způsobem se PRV pokoušela navázat rádiové spojení i se sovětskými orgány.²⁰

V Bratislavě při prepisování textu druhé zprávy Dušanem Viestem ml. došlo ke zkromolení dopravních údajů, čímž jakékoliv pokusy o rádiové spojení s Vojenskou rádiovou ústřednou ve Velké Británii byly odsouzeny k nezdaru. Stanice zachytila v březnu a dubnu 1944 pouze telegramy zasílané VRÚ Jaroslavu Krátkému na Slovensko.²¹

Za této situace přišli příslušníci Calcia k MUDr. Motýlovi. Po navázání kontaktu s Přípravným revolučním výborem byl úkolem zajistit úkryt pro parašutisty pověřen Karel Bezecný a ten našel pomoc u osvědčeného spolupracovníka Josefa Pavlase v Netíně.²² Jeho hájovna byla již v roce 1941 připravena jako náhradní úkryt pro gen. Vojtěcha Lužu, později zde v ilegalitě přebývala Milada Lužová a Josef Grňa. Příchodem parašutistů s možností rádiového spojení se tak pro Přípravný revoluční výbor splnil jeden ze základních předpokladů další odbojové činnosti a tato možnost rádiového spojení se zahraničím zvýraznila jeho význam ve struktuře odboje v českých zemích.

Ještě předtím, než bylo v Netíně vše dohodnuto, se parašutisté vrátili opět do Březí, ale radista Karel Niemczyk přešel až na Koníkov, aby tam vytvořil technické podmínky pro zahájení vysílání. Zde se o něj staral Jaroslav Zelený.²³ Mezitím Karel Štainer ověřoval, zda parašutisté byli skutečně vysláni ze zahraničí a zda se nejedná o provokatéry. Proto vyslal na místo udávaného seskoku Zdeňka Šukala a Jaromíra Paprštaina, především však proto, aby u Benadů vyzvedli ukrytou vysílací stanici. Kromě nich okolnosti seskoku ověřovala také paní Jiroutová z Moravan.²⁴

V průběhu května 1944 se však Přípravného revolučního výboru na Českomoravské vrchovině dotkly další významné události, jež ovlivňovaly průběh odbojové činnosti v dalších měsících. K těm nejvýznamnějším patřilo navázání spojení s Josefem Svato-

něm²⁵ a Josefem Kábelem,²⁶ původně příslušníky Obrany národa ve východních Čechách, kteří vedli rozsáhlou odbojovou síť, jež se z větší části propojila s Přípravným revolučním výborem. V osobě Josefa Svatoně tak odboj na Českomoravské vrchovině dostal zkušeného důstojníka a dlouholetého ilegalistu, jenž měl převzít vojenské velení v této části sítě.

V téže době se Karel Staller kontaktoval na Slovensku s Jaroslavem Krátkým, jenž přišel z iniciativy II. odboru MNO na Slovensko z Istanbulu. Jeho krycí jméno Zdena, totožné s názvem vysílací stanice skupiny Calcium, však odbojáře na Vysočině mátl.

Poté, co Niemczyk pevně zakotvil na Českomoravské vrchovině, následoval ho parašutista František Široký s vysílací stanicí, která byla dopravena z místa seskoku. Františka Širokého doprovázel Josef Pavlas přes Dolní Bory do Skleného. Tam jej měl očekávat Karel Štainer, ale k setkání nedošlo pro náhodnou přítomnost německého vojska, které v okolí uskutečnilo cvičení. Tato událost však vyvolala první tenzi ve vztahu mezi parašutisty a Karlem Štainerem, a tak František Široký dorazil do Koníkova sám. Karel Štainer nechal oba parašutisty hlídat ruskými uprchlíky ze skupiny vedené Josefem Serinkem²⁷ a Josefem Kábelem. Z Koníkova se oba parašutisté přesunuli do Nového Města na Moravě k Eduardu Soškovi,²⁸ novoměstskému obchodníkovi a další významné osobnosti zdejšího odboje. Po příchodu obou parašutistů k Soškovi přišel k němu nezávisle i Viktor Ryšánek, údajný odbojář z Brna, a informoval Sošku o tom, že jeho organizace má k dispozici vysílací stanici a možnost spojení do zahraničí. Protože vysílací stanice Calcia byla již připravena k vysílání, bylo od nabízeného rádiového spojení upuštěno. Rádiové spojení s VRÚ ve Velké Británii bylo navázáno 21. května 1944 z Nového Města na Moravě a odtud byla rádiová stanice přesunuta k Janu Hartmanovi do Proseče,²⁹ později do Luže u Košumberka k J. Kalousovi a dále do mlýna Psotnov.³⁰

Do Netína přešel z Březí velitel desantu ppor. Jaroslav Odstrčil a rt. Josef Gemrot počátkem května 1944. Zde se parašutisté setkali také s Josefem Svatoněm, který kolem 15. května 1944 přijel na Velkomeziříčsko na schůzku s Janem Moravanským a Novákem z Pikárce. Se Svatoněm odjel na schůzku i Josef Pavlas a v Pikárci se setkali s přechovávatelem ruských uprchlíků. Krátce nato byli Konstantin Karpišev, Vladimír Vlasenkov, Georgij Maximovič, Grigorij Ilankin a Andrej Ustinov vlákáni do léčky brněnského gestapa a zajati. O několik dní později byli pozatýkáni i podporovatelé uprchlíků.³¹

Tento zásah brněnského gestapa byl vyvážen defekcí Karla Paprskáře, konfidenta brněnského gestapa, který 20. května 1944 na schůzce v Brně prozradil Josefu Robotkovi,³² že Stanislav Jizera a Viktor Ryšánek jsou hlavními spolutvůrci volavčí sítě brněnského gestapa. Tato zpráva vedla k odchodu řady ilegalistů, včetně gen. Vojtěcha Luži, z Brněnska na Českomoravskou vrchovinu a k odchodu více osob do ilegality. Mezi jinými odešel do ilegality i Jan Moravanský z Velkého Meziříčí, jehož adresa byla v minulosti udána jako kontaktní. Shodou okolností byl odeslán do lesního úkrytu v Nevětině, kde se setkal s příslušníky Calcia. 5. června 1944 byla informace o brněnských konfidentech předána vysílací stanicí skupiny Calcium do Londýna a 15. června 1944 české vysílání BBC před nimi varovalo.

V Nevětině zatím oba parašutisté přebývali zprvu v chatě na ostrůvku rybníka, později byli přemístěni do kolny pro uskladnění krmiva lesní zvěře. 10. června 1944 dovezl Karel Bezecný vysílací stanici Jarča. Tu převzali parašutisté a ukryli ji zprvu v zemním úkrytu v lesíku Křibek a později v kolně na krmení. Po určitou dobu byla ukryta také u netínského faráře Jindřicha Kocmana v místní kapli.

V blízkosti Pavlasovy hájenky se nacházela tzv. lesní vila, v níž bydlela paní Alena Jebavá, rozená Kostiálová,³³ a s ní tam přes léto bydlel i její bratr Ferdinand Kostiál a jeho manželka. Členové této rodiny několikrát zpozorovali dění kolem Pavlasovy hájenky, které si nedokázali vysvětlit. Protože oba parašutisté, kteří nebyli vycvičenými radisty (Odstrčil a Gemrot), nemohli přivezenou (údajně poškozenou) vysílací stanici opravit, nabízela se možnost využít dvojice parašutistů z Vysočiny. Proto Karel Štainer dal Josefu Kabelemu v Pusté Kamenici pokyn, aby oba parašutisté (Široký a Niemczyk) se přesunuli 23. června 1944 do Netína a uvedli vysílací stanici do provozu.³⁴ Parašutisté sice namítali, že z Proseče do Netína je velká vzdálenost, ale nakonec pokyn Štainera akceptovali.

Někdy v druhé polovině června se na Velkomeziříčsku objevila Marie Sladká, rozená Černá, jež byla před válkou provdána za Josefa Brykse.³⁵ Po rozpuštění čs. armády byl Bryks krátce zařazen na okresní úřad ve Velkém Meziříčí, ale v lednu 1940 odešel do zahraničí a působil v britském letectvu. V roce 1941 byl nad Francií sestřelen a byl vězněn v německých zajateckých táborech, kde se vydával za Brita. Jeho manželka byla v rámci zatýkací akce E zatčena a od 18. září 1942 vězněna ve Svatobořicích. Na jaře 1943 byla propuštěna a zavázala se ke spolupráci s olomouckým gestapem.³⁶ Bryksová se se svým manželem v jeho nepřítomnosti rozvedla a znovu se vdala za obchodníka Sladkého. Za svého pobytu na Velkomeziříčsku se setkala s několika známými,³⁷ a lze předpokládat, že se setkala i s Janem Moravanským, který však s ní poté další kontakt odmítal.

Dne 22. června 1944 se Marie Sladká, údajně z brněnského nádraží spojila telefonicky s brněnským gestapem a upozornila na dění v chatě Jebavých.³⁸ Telefonát přebíral na gestapu W. Richter a po jeho vyzvání se jinak neznámá představila jako Julie. Tato informace byla předána krim. komisařovi F. Schauschützovi a ten ještě týž den vyslal do Netína krim. komisaře – čekatele Herberta Dufka, aby udané místo obhlédl a chatu Jebavých lokalizoval.³⁹ Na druhý den, 23. června 1944 byl svolán výjezdní soud do Jaroměřic nad Rokytnou nad spolupracovníky výsadkové skupiny Spelter.⁴⁰ Na gestapu bylo rozhodnuto, že někteří příslušníci gestapa po soudu zajedou do Netína a udání blíže prošetří.⁴¹

Z gestapa však prošetřovali anonymní informaci o Netínu ještě dva muži na četnické stanici v Radostíně. Večer 22. června 1944 ve 22,30 hod. žádali po vrchním strážmistrovvi Richardu Volném údaje o Netíně a chatách v okolí. Po odjezdu gestapáků Volný vyslal čet. prap. Rudolfa Houška na kole do Netína k Pavlasům, o nichž bylo gestapáky také hovořeno.⁴² Houšek sice s Pavlasem v ranních hodinách 23. června 1944 mluvil, ale protože se nic nedělo, vrátil se zpět do Radostína.⁴³

Během dopoledne 23. června 1944 byl v Netíně klid. Až odpoledne, kolem 16.15 hod. přijelo do Netína auto a projelo kolem rybníka směrem na Závist.⁴⁴ Jeho posádku tvořili kromě řidiče Rudolfa Krumholzce, komisař Franz Schauschütz, Siegfried Pribyl, Rudolf König, Waldemar Richter a Herbert Dufek. Před Závistí zastavili a vrátili se zpět k chatkám u rybníka. Aby nebyli zpozorováni na cestě, přešli terénní vlnu a cestičkou v lese přicházeli k chatě Jebavých od východu.⁴⁵ Na této cestičce narazili na neznámou osobu, oblečenou do černého pláště a klobouku. Pribyl vyzval osobu k zastavení, ale ta nereagovala, ale naopak začala prchat do lesa. Pribyl a Schauschütz okamžitě zahájili střelbu, při níž byla osoba, kterou byl parašutista Josef Gemrot, zasažena lehce do prsou. Přes zranění se podařilo Gemrotovi uprchnout a ukrýt se v jednom ze zemních úkrytů.⁴⁶

Při další chůzi směrem k chatě Jebavých po několika stech metrech narazili příslušníci gestapa na dalšího muže, jenž byl H. Dufkem vyzván k zastavení. Tímto dalším mu-

žem byl velitel desantu Calcium Jaroslav Odstrčil. Gestapáci se na něj vrhli, dříve než stačil vytáhnout zbraň, a došlo mezi nimi k osobnímu souboji. W. Richter, který se domníval, že parašutista vytahuje zbraň, jej zezadu zastřelil.⁴⁷

Z obavy, že v lese mohou být ještě další ilegalisté, byl zastřelený odtažen na louku a při ohledání byl u něj nalezen americký colt, větší zásoba munice, německé peníze a falešné doklady. Střelbu zaslechl také Josef Pavlas, u nějž se zastavil pro kolo Jan Moravanský. Po zaslechnutí střelby se Pavlas vydal do míst, odkud se ozývala střelba a za hranicí dřeva pozoroval dění na louce a ohledávání zastřeleného, v němž poznal Jaroslava Odstrčila. Poté příslušníci gestapa odešli zpět k Závisti a odjeli do Velkého Meziříčí. Nedaleko místa střetnutí se zdržoval Jan Bárta ze Závisti, který tam sušil seno. Celou akci gestapa viděl a tak ji mohl Pavlasovi popsat. Bylo zřejmé, že gestapo se vrátí, a tak po návratu do hájovny oznámil Pavlas rodině co se stalo s tím, že musí odejít. Při odchodu se potkal ještě s ing. Pavlíčkem, který byl také nechtěným svědkem akce gestapa. Josef Pavlas se ukryl u rybníka a pozoroval dalekohledem dění v okolí.

Komisař Franz Schauschütz po příjezdu na četnickou stanici ve Velkém Meziříčí informoval telefonicky gestapo v Brně o přestřelce. Na gestapu byly z přítomných vytvořeny tři skupiny o celkové síle 50 mužů, jež byly doplněny četníky z Velkého Meziříčí, a pod vedením komisaře Hanse Kocha, inspektora Hofera a krim. tajemníka S. Pribyla celé místo střetnutí ze dvou stran, od Netína a Závisti, obklíčili.⁴⁸ Centrem jejich zájmu byla především vila Jebavých, kam se původně v pozdních odpoledních hodinách příslušníci gestapa vůbec nedostali.⁴⁹ V chatě zatím povečeřeli a po jídle vyšli před objekt Adolf Jebavý, jeho bratr Cyril a František Šereda, zatím co byli obklíčováni příslušníky gestapa.⁵⁰ Přítomní před chatou byli vyzváni, aby zvedli ruce nad hlavy, což bylo považováno za žert, ovšem jeden z členů obklíčovací skupiny Ludvík Mayerhofer vystřelil a usmrtil Františka Šeredu.⁵¹ Všichni ve vile byli zatčeni, vila prohledána, ale nic nebylo nalezeno.

Po tomto incidentu přijeli k místu střelby šéf brněnského gestapa Renau a komisař Römer. Mezitím se schovaný Josef Gemrot stačil dostat do nedaleké lesní boudy ležící u lesní cesty, ve které se s J. Odstrčilem a J. Moravanským ukryvali, vyzvedl si tam kabát a další potřebné věci a poté se ukryl na jiném místě.⁵² Krátce nato byla lesní bouda prohledána a v ní nalezen dopis Jana Moravanského manželce v Litomyšli a další blíže neadresovaný, v němž si neidentifikovaný autor stěžoval na jistou Bryksovou.⁵³ Z odhaleného úkrytu v lesní boudě bylo zřejmé, že o věci by měl vědět hajný Josef Pavlas, jenž však nebyl doma, a tak byla zatčena jeho manželka a dcera.⁵⁴

Prohledávání se neomezovalo jen na nejbližší okolí původního místa střetnutí, ale příslušníci gestapa projížděli krajem. Za této situace přijížděli na kolech Karel Niemczyk a Josef Kábele, druhá dvojice František Široký a Josef Svatoň přicházeli lesními a polními cestami. Před obcí Zahradiště Karel Niemczyk a Josef Kábele byli legitimováni četníky z četnické stanice Radostín a nepřímo varováni, poněvadž četníci již měli informace o zásahu gestapa v Netíně.⁵⁵ Přesto Niemczyk a Kábele jeli dál a za obcí směrem na Netín je míjelo policejní auto. Krátce nato vozidlo řízené Antonem Dorazilem zastavilo a příslušník gestapa Hübler z vozidla vyskočil a vyzval oba muže, aby se zastavili a zvedli ruce. Ti uposlechli, upustili kola a zvedli ruce, a v tom okamžiku Karel Niemczyk vytáhl pistoli a střelbou zasáhl Hüblera do ruky, tomu vypadla pistole, on sám upadl na zem a byl zasažen ještě dvěma střelami. Ve tmě se však skrývali ještě další členové gestapa a jeden z nich, krim. tajemník Josef Butta, vystřelil na prchající dvojici s koly několikrát ze samopalu a zasáhl Josefa Kábeleho do kotníku.⁵⁶

Tuto střelbu zaslechl František Široký a Josef Svatoň, kteří také viděli, že chaty a prostor kolem Pavlasovy hájovny jsou osvětleny, a proto se obě dvojice stáhly zpět na

Koníkov k Jaroslavu Zelenému.⁵⁷ Nedaleko Zahradiště odhozená kola později padla do rukou gestapa. Jedno z nich patřilo Josefu Ondrovi z Krásného, ale u něj nehrozilo vy-pátrání majitele, protože bylo staré a jeho výrobní číslo bylo vypilováno. U kola, jež patřilo Josefu Točíkovi, bylo však registrační číslo čitelné a gestapu se jeho majitele podařilo identifikovat. Mezitím však byl Josef Točík z Hrochova Týnce varován a proto se uchýlil do ilegality.

Jednou ze záchytných stop se pro gestapo stal dopis adresovaný manželce Jana Moravanského v Litomyšli. Jelikož Litomyšl byla již mimo prostor působnosti brněnského gestapa, byl 25. června 1944 z Brna zaslán dálnopis pražskému gestapu s žádostí o prošetření pobytu Jana Moravanského.⁵⁸ Této akce se ještě téhož dne ujal krim. komisař Willi Leimer, jež k oklamání Moravanského, který skutečně odjel z Netína přes Velké Meziříčí a Brno do Litomyšle, použil zatčeného velitele desantu Sulphur Adolfa Horáka, vystupujícího pod jménem Urbánek.⁵⁹ Horák si získal důvěru Moravanského a ten se rozhodl, že údajného parašutistu ukryje v Nedošínském háji. Když oba vyšli před dům, byl Jan Moravanský spoután a vsazen do připraveného auta. Po převozu do Prahy gestapo využilo k získávání Jana Moravanského ke spolupráci jeho bývalého podřízeného Emanuela Körbera,⁶⁰ vrchního krim. tajemníka ze služebny gestapa v Pardubicích, se kterým se Moravanský znal ještě z první republiky. O celé akci byl pražskou řídicí úřadovnou gestapa informován K. H. Frank.

K identifikaci mrtvého parašutisty použilo gestapo Adolfa Horáka. Ten po identifikaci Odstrčila uvedl další členy desantu Calcium Josefa Gemrota, Karla Niemczyka a Františka Širokého, které znal ještě z Velké Británie a Itálie.⁶¹ Těla zastřelených Jaroslava Odstrčila a Františka Šeredy byla odvezena do Brna a tam zpopelněna v brněnském krematoriu. Zatím co popel Františka Šeredy mohl být v urně převezen na hřbitov v Praze Vinohradech, urnu s popelem Jaroslava Odstrčila převzalo gestapo a popel byl rozmetán na neznámém místě.

Zatčený Jan Moravanský zdánlivě přistoupil na nabízenou spolupráci a potvrdil zjištění Adolfa Horáka a ukázal zemní úkryt v Křibku, který však již předtím našel jeden z příslušníků SS podílející se na prohledávání místa střetnutí. Dodatečně byli zatčeni ještě Antonín⁶² a Josef Pavlasovi.⁶³ Z Netína Josef Gemrot odešel po několika dnech do Březi k Janu Dvořákovi, kam si jej přišla vyzvednout spojka ze Studnice. Moravanský byl propuštěn s úkolem pátrat po zbylých členech desantu Calcium a Karlu Štainerovi, ale jakmile byl na svobodě, informoval o svých osudech své spolupracovníky a ztratil se gestapu z dohledu. Gestapo v Pardubicích obdrželo po určité době dopis, jehož pisatel sděloval, že Jan Moravanský byl pro spolupráci s gestapem zastřelen domácím odbojem. Gestapo však dopis vyhodnotilo jako léčku Moravanského. Ten ve skutečnosti odešel na Litomyšlsko a tam později vytvořil oddíl Jakub 81 a podílel se na odbojové činnosti na Litomyšlsku.⁶⁴

Střetnutí u Netína bylo prvním větším ozbrojeným střetnutím na Českomoravské vrchovině. Gestapu se sice podařilo zlikvidovat Jaroslava Odstrčila, velitele desantu, ale jeho smrt byla v této době pro gestapo vlastně ztrátou. Domácí odbojová organizace byla ochuzena o svou významnou základnu v Netíně a do vztahu mezi příslušníky Calcia a Karla Štainera vnikla nedůvěra. Parašutisté s výjimkou Josefa Gemrota se přesunuli do Čech na Nasavrcko a tam v červenci 1944 pokračovali v rádiovém spojení. Přesto se gestapu tohoto dílčího taktického vítězství nepodařilo využít k další činnosti proti pozdější Radě tří.

Sít Přípravného revolučního výboru však teprve stála před přerodem, který z ní měl udělat onu odbojovou organizaci, která se od léta 1944 nazývala Rada tří. Jak Karel Štai-

ner, tak později i další osoby udržovaly od počátku války kontakty s odbojovými sítěmi v Praze. V létě 1943 se uskutečnila dvě jednání mezi Josefem Robotkou a kpt. Františkem Jiříkovským zastupujícím Avalu – Modrý kruh,⁶⁵ a další dvě počátkem roku 1944. Na poslední schůzce byl dohodnut přímý kontakt s Karlem Štainerem, ke kterému došlo u Vápenného Podola.

Josef Císař byl administrativním ředitelem Neubertových tiskařských závodů a v čele Modrého kruhu stanul v červnu 1943.⁶⁶ V té době jeho odbojová organizace navázala spojení s ilegální organizací dobrovolných hasičů v čele s Františkem Procházkou, s ilegální organizací v NOUZ,⁶⁷ s některými důstojníky vládního vojska, jmenovitě s Theodorem Langem, a s Přípravným revolučním národním výborem v Praze, v jehož rámci gen. Zdeněk Novák obnovoval síť vojenské Obrany národa. Josef Gemrot se zdržoval od příchodu z Březí na Studnici, kde v penzionu Cyrila Musila byl i gen. Vojtěch Luža a docházel tam i Karel Štainer. Vztahy s Císařovou organizací bylo třeba koordinovat a proto byla na 17. července 1944 dohodnuta schůzka v Bohdalově. Dr. Josef Grňa v této době onemocněl a tak jej na jednání zastupoval Karel Štainer. Předmětem schůzky bylo ustavení společného vedení, v jehož čele měly stát tři osoby – Dr. Josef Grňa, gen. Vojtěch Luža a Josef Císař. Odtud název Rada tří. Bylo nutno také vyřešit postavení jednotlivých skupin na Moravě, jejich reorganizaci a přesun gen. Luži do blízkosti Prahy. Gen. Lužu na jednání doprovázel Josef Gemrot a schůzka se uskutečnila v lesní chatě za mlýnem Jana Pliczky. Mimo něj se jednání účastnili gen. Vojtěch Luža, Karel Štainer, Eduard Soška, Josef Císař a Josef Gemrot. Návrh na ustavení Rady tří, zpracovaný Josefem Grňou, přednesl Karel Štainer. Gen. Luža měl k návrhu určité výhrady, Josef Císař návrhy beze zbytku akceptoval. Souhlasil i s politickým programem, který vycházel z programu PVVZ a jehož stručným vyjádřením bylo tzv. Naše desatero. Zároveň byli stanoveni zástupci jednotlivých členů Rady tří. Dr. Josefa Grňa zastupoval Karel Štainer, gen. V. Lužu pplk. Josef Svatoň a Josefa Císaře Jan Pliczka. Po schůzce „místní“ účastníci odešli a na bohdalovské faře zůstal gen. Vojtěch Luža, Jan Pliczka, Josef Císař a jeho průvodce Antonín Dráb. Ti pak v noci odjeli mlékařským vozem bohdalovské mlékárny na nádraží ve Světlé nad Sázavou, odtud vlakem do Čerčan a dále do Říčan, kde na ně již čekali další členové jejich skupiny. Gen. Luža tam působil až do 28. září 1944, kdy se rozhodl vrátit na Moravu. Josef Gemrot se vrátil na Studnici k Cyrilu Musilovi a po několika dnech odešel hlouběji do Čech, kde se připojil k Františku Širokému a Karlu Niemczykovi. Celá skupina Calcium působila v Čechách až do počátku května 1945, kdy se na pokyn Rudolfa Pernického,⁶⁸ velitele desantu Tungsten,⁶⁹ měla vrátit na Moravu. Tento pokyn se jí ale nepodařilo splnit, a tak do odbojového dění, s výjimkou odesílání zpráv z Moravy dodávaných sítí Rady tří, již Calcium nezasáhlo.

POZNÁMKY

- 1 Jaroslav Odstrčil, nar. 6. listopadu 1912, padl 23. června 1944 u Netína.
- 2 Josef Gemrot, nar. 27. prosince 1911, zemřel v republice.
- 3 Karel Niemczyk, nar. 15. února 1914, po roce 1948 emigroval a žije v Austrálii.
- 4 František Široký, nar. 23. února 1912, po roce 1948 vězněn za odbojovou činnost, zemřel v sedmdesátých letech v republice.
- 5 Ze základních prací o výsadkové skupině Calcium: Karel ŠTAINER – VESELÝ: *Cestou národního odboje*, Praha 1947, s. 110, 111, 117, 118, 121, 122, 164, 167, 173–175, 198, 255, 279; Zdeněk JELÍNEK: *Západní paraskupiny a spolupráce s domácím odbojem*, In: *Odboj a revoluce 1970/1*, s. 113–119; Petr KOPEČNÝ: *Operace Calcium*, *Občasník* 1994/4, s. 11–13. Jiří ŠOLC: *Bylo málo mužů*, Praha 1990, s. 133–137; Oldřich SLÁDEK: *Přicházeli z nebe*, Praha 1993, s. 115, 125, 149;
- 6 Oldřich SLÁDEK: *Přicházeli z nebe*, Praha 1993, s. 114.
- 7 Barium úspěšně působilo ve východních Čechách až do konce roku 1944, poté bylo odhaleno a síť skupiny byla rozbita. Osudy desantu byly zatím nejpodrobněji popsány Jiřím KOLOUČEM: *Barium v sítích gestapa*, Pochodeň 1970.
- 8 Tzn. že skupina byla vysazena již 3. dubna 1944.
- 9 Místo seskoku lze lokalizovat k osadě Deblov, obec Čejkovice, okres Chrudim.
- 10 MUDr. Jiří Motýl, nar. 1. března 1908, radioamatérskou koncesi měl již od roku 1935, po roce 1948 se opět účastnil odboje, byl zatčen a vězněn.
- 11 Přípravný revoluční výbor byl původní název sítě budované Karlem Štainerem, Josefem Grňou a gen. Vojtěchem Lužou poté, kdy se síť Petičního výboru věrni zůstaneme a Obrany národa rozpadla. Tento název si organizace podržela až do jara 1944, kdy nakrátko používala označení Jaro.
- 12 Obrana národa, jedna z prvních vojenských odbojových organizací, jež vznikla krátce po obsazení Čech a Moravy nacistickým Německem. Koncem roku 1939 byla postižena rozsáhlým zatýkáním a již se ji nepodařilo v původním rozsahu obnovit.
- 13 Petiční výbor věrni zůstaneme, odbojová organizace vzniklá na základě předválečné činnosti části sociální demokracie.
- 14 JUDr. Josef Grňa, nar. 11. srpna 1897 v Předklášteří u Brna, zemřel 8. června 1967 v Kroměříži, po r. 1948 vězněn. Autor práce *Sedm roků na domácí frontě*, Brno 1967; Petr KOPEČNÝ: *Josef Grňa 1897–1967*, *Občasník* 1997/ 3–4, s. 1–5;
- 15 Gen. Vojtěch Luža, nar. 26. března 1891 v Uherském Brodě, padl 2. října 1944 v Hřišti u Přibyslavi. Petr KOPEČNÝ: *Generál Vojtěch Luža ve 2. domácím odboji*, Sborník VA Brno řada C – D 1/1997.
- 16 Ing. Karel Staller, nar. 11. března 1896 ve Velké Bíteši, zemřel 23. září 1975 v Londýně. Petr KOPEČNÝ: *Rodák Karel Staller*, *Zpravodaj města Velká Bíteš* 1991/1, s. 4–7; Petr KOPEČNÝ: *Kdo se skrýval pod šifrou Mapský? Národní osvobození* 1992/3 s. 7.
- 17 Vítězslav HANÁK: ...*Čekáme v deltě Nilu...Nesouhlasím s Alfou, ale ne Q 2!*, *Občasník* 1995/2 s. 22–30.
- 18 Karel Štainer (po válce rozšířil své příjmení o Veselý), nar. 2. prosince 1906 ve Vídni, zemřel 27. listopadu 1993 v Praze. Autor práce *Cestou národního odboje*, Praha 1947, rukopisu *Když ožily lesy*. Tato práce, přestože již byla vytištěna, nemohla být po nástupu normalizace vydána. Výňatky z této práce vycházely v *Občasníku* 1993/ 5– 6 až 1995/5 pod názvem *Nic jsme nedostali zadarmo*.
- 19 Heslo znělo „Čekáme v deltě Nilu“.
- 20 Kurýrem byl sovětský uprchlík arménské národnosti Jakov Tevosovič Ilikčjan, který uprchl v roce 1943 z německého zajetí. Byl zachycen sítí Přípravného revolučního výboru v Koníkově, kde se o něj staral Jaroslav Zelený. Akce nebyla úspěšná, Iljčjan padl na podzim 1944 u Humenného. Drahomír SMUTNÝ: *Majorův převoz*, *Rovnost* 17. července 1969; Přesto se MUDr. Motýl pokoušel navázat rádiové spojení i se sovětskými orgány pod jménem Blendaš, *Vojenský historický archiv (VHA)*, 37-318-1/33 *Výpověď Josefa Gemrota*.
- 21 Krátký Jaroslav byl vyslán v březnu 1944 MNO na Slovensko. Za R 3 byl s ním v osobním styku ing. Karel Staller; Jozef JABLONICKÝ: *Z ilegality do povstania*, Bratislava 1969, s. 275; Petr KOPEČNÝ: *Operace Karas*, *Hlas revoluce*, 1990/12, s. 7.
- 22 Josef Pavlas, nar. 17. března 1899, zemřel 27. dubna 1968, autor vzpomínek *Poznámky z okupace*.
- 23 Zelený Jaroslav, nar. 28. května 1905, krycí jméno Bystřina, autor vzpomínek *Moje činnost v odboji v letech okupace od srpna 1943 až do května 1945*, s. 19.
- 24 JUDr. Jaromír Paprštajn, nar. 24. října 1900 v Praze, advokát v Nasavrkách, zemřel v roce 1972; jlm, *Advokát a partyzán JUDr. Jaromír Paprštajn*, *Občasník* 1994/2, s. 21–23; Míla FIALKOVÁ, *Vysílačka do rukou gestapa nepadla*, *Občasník* 1996/1 s. 25.
- 25 Josef Svatoň, nar. 8. března 1896 v Rovni u Pardubic, zahynul 1. listopadu 1944 v Proseči. Jaromír NEPRAŠ: *Smrtí boj nekončí*, Svitavy 1990.

- 26 Josef Kábele, autor vzpomínek, jež byly publikovány pod názvem *Organizování boje proti okupantům a jeho dramatické vyvrcholení*, In: Sborník vzpomínek účastníků boje proti fašismu, Ústí nad Orlicí, 1987, s. 3–12.
- 27 Serinek Josef, nar. 25. února 1900 v Bolevci, zemřel 14. června 1974 ve Svitavách. Autor vzpomínek, které zachytil historik Jan Tesař.
- 28 Eduard Soška, zahynul 1. listopadu 1944 v Proseči společně s Josefem Svatoněm;
- 29 Hartman Jan, nar. 28. dubna 1896 v Záboří u Poličky, zemřel 2. února 1982; Ladislav MAREDA: *Legionář, partyzán a „zaprodanec“ Jan Hartman*, Občasník 1994/2 s. 23–25.
- 30 Karel ŠTAINER – VESELÝ: *Nic jsme nedostali zadarmo*, Občasník 1994/3, s. 20 uvádí, že na jaře 1944 měl smutné zkušenosti s příjmem zbraní a se zbytečnými přípravami pro shoz parašutistů. Nepřímo se účastnil pouze úspěšného seskoku Františka Pavelky v noci na 4. října 1941. Také není pravdou, že v prvních týdnech spolupráce s výsadkem Calcium bylo nahlášeno přes třicet shozů zbraní.
- 31 Dne 31. 5. 1944 gestapo obsadilo obce Pikárec a Sklenné nad Oslavou a zatkl 25 osob. 15. července bylo pět z nich propuštěno, deset odsouzeno k trestu vězení a sedm k trestu smrti. S výjimkou Aloise Skryji byli odsouzení 18. srpna 1944 popraveni v Praze na Pankráci.
- 32 Josef Robotka, nar. 25. února 1906, popraven 12. listopadu 1952 v Praze.
- 33 Karel ŠTAINER – VESELÝ: *Nic jsme nedostali zadarmo*, Občasník 1994/3, s. 21 uvádí, že používal jméno jednoho kolaboranta z Brna, který vlastnil poblíž hájenky vilu. Z kontextu je zřejmé, že se jedná o Adolfa Jebavého. Ten však kolaborantem nebyl a také není známo, že by Štainer jeho jméno v odboji používal. Autor se pokusil navodit takovou situaci, jakoby celý zásah gestapa v Netíně byl vlastně zaměřen proti jeho osobě.
- 34 Později Karel Niemczyk uvedl: „Stanice Jarča byla tehdy porouchaná a fungovala jen na cívku. Nedalo se ji použít na krystaly (s nimiž se pracovalo na britských krátkovlnných stanicích). Musela se celá přestavět“; Ladislav MAREDA: *Parašutista Karel Niemczyk ke vzpomínkám K. Štainera – Veselého*, Občasník 1994/5, s. 33.
- 35 Marie Černá, nar. 18. dubna 1922, provdaná Bryksová, podruhé provdaná Sladká. Obecně se chybně uvádí její druhé příjmení jako Brixová.
- 36 Výpověď krim. asistenta Gottlieba Leibnera, MZA Brno, Mimořádný lidový soud (MLS); Sladká dodávala informace Johannu Schlesingerovi, vedoucímu referátu IV N v Olomouci. Schlesinger zahynul 22. února 1945 ve Velké Bystřici. Druhou osobou, pro kterou Marie Sladká pracovala, byl krim. asistent Alois Bartl, taktéž z Olomouce; Stanislav KRAVÁL: *Tři životy majora Brixie*, Rovnost 21. dubna 1968, uvádí, že Marie Sladká navštívila Tomáše Pokorného v Oslavici u Velkého Meziříčí. Nesprávně je zde uváděno, že byla provdaná za příslušníka gestapa Růžičku z Prostějova, který s ní údajně v Oslavici byl. Stanislav KRAVÁL: *Ještě jednou tři životy majora Brixie*, Rovnost 28. 6. 1968, s. 3, upřesňuje, že paní Juliána Jebavá v reakci na první článek uvedla, že Marie Sladká nikdy ve vile Jebavých nebyla.
- 37 Zdeněk JELÍNEK: *Západní paraskupiny a spolupráce s domácím odbojem*, Odboj a revoluce 1970/1 s. 115, uvádí, že Marie Brixová se znala s Jaroslavem Odstrčillem. Šetřením tato skutečnost nebyla prokázána. Karel ŠTAINER – VESELÝ: *Nic jsme nedostali zadarmo*, Občasník 1994/3, s. 21, nesprávně uvádí, že Marie Sladká chodila k Pavlasům pro jídlo. Josef Pavlas Marii Sladkou neznal.
- 38 Výpověď Waldemara Richtera, MZA Brno, MLS 3534/47; Výpověď Franze Schauschütze, MZA Brno, MLS Lsp 1998; Zdeněk JELÍNEK: *Západní paraskupiny...cit. práce*, nesprávně uvádí, že brněnské gestapo bylo na parašutisty upozorněno Marií Bryxovou, která na ně narazila prostřednictvím konfidentů Večeří a Jaroslava Ryšánka; Jiří ŠOLC: *Bylo málo mužů*, Praha 1990, s. 134, uvádí nesprávně, že udání Julie se týkalo ukrývání parašutistů v Netíně. Jelikož se udání týkalo rodiny Jebavých, nabízí se zde několik hypotetických možností, proč tak Marie Sladká učinila. Jednou z nich je i možnost zneprůjemnit pobyt pro odboj nepohodlných osob v Netíně.
- 39 Zdeněk JELÍNEK: *Cyril Musil*, Nové Město na Moravě 1992, s. 12 uvádí, že okolí Pavlasovy hájenky bylo observováno. Observace vyžaduje trvalou přítomnost příslušníků gestapa, což se však nestalo.
- 40 Petr KOPEČNÝ: *Operace Spelter a odbojová skupina Lenka – jih*, In: *Morava v boji proti fašismu II*, Brno 1990, s. 21.
- 41 František MAINUŠ: *Památná místa protifašistického boje Jihomoravského kraje*, Praha 1978, s. 115 nesprávně uvádí, že ke střetnutí došlo počátkem června 1944; Jaroslav KOUTEK: *Tichá fronta*, Praha 1985, s. 203, uvádí chybně datum střetnutí 6. června 1944; Oldřich SLÁDEK: *Zločinná role gestapa*, Praha 1986, s. 311, uvádí nepřesně datum střetnutí 24. června 1944, nešlo také o akci gestapa proti Radě tří; Jaroslav KOUTEK: *A národ se bránil*, Praha 1987, s. 170, nesprávně uvádí datum střetnutí opět 6. června 1944.
- 42 Výpověď Antona Budy, MZA Brno, MLS 41/47.
- 43 Návštěvu Rudolfa Houška v ranních hodinách 23. června 1944 potvrzuje ve své vzpomínce Josef Pavlas.
- 44 Josef PAVLAS: *Poznámky o okupaci*, rkp.

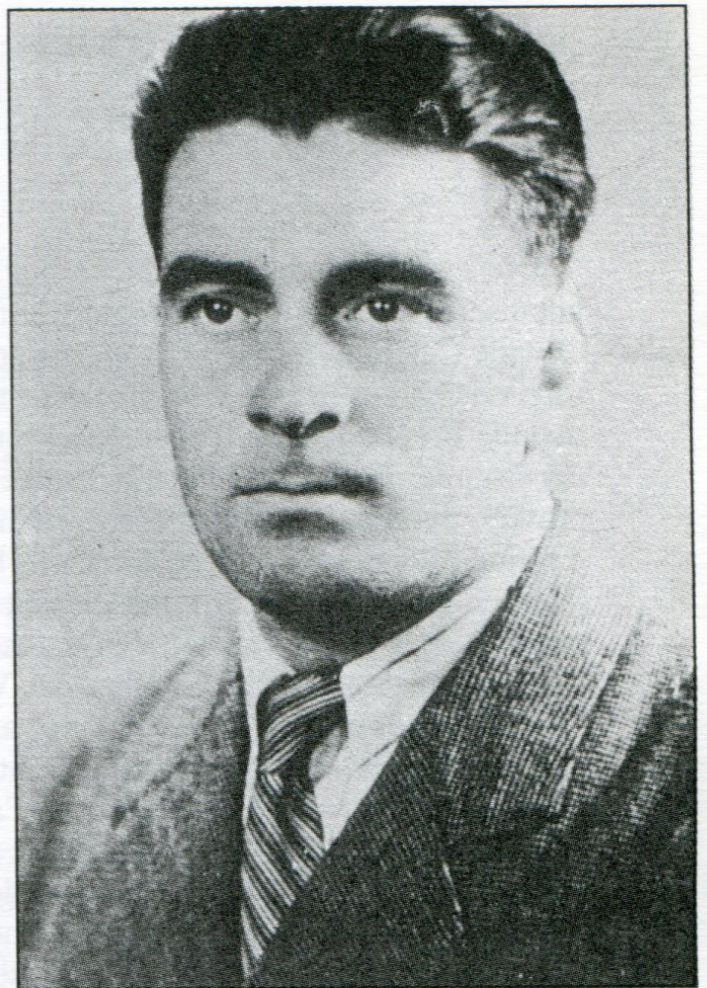

- 45 Výpověď vrchního krim. asistenta Rudolfa Krumholze, MZA Brno, MLS Lsp 281/47; Karel ŠTAINER-VESELÝ: *Nic jsme nedostali zadarmo*, Občasník 1994/3 s. 22 nesprávně uvádí, že tato skupina se maskovala jako dělnice na poli. Stejně chybný je údaj, že Marie Sladká měla nějaký vztah k obci Závist a že tato obec byla gestapem přepadena.
- 46 Výpověď Rudolfa Königa, MZA Brno, MLS Lsp 2/47; Jaromír NEPRAŠ: *Smrtí boj nekončí*, Svítavy 1990, chybně uvádí, že Josef Gemrot byl zasažen střelbou ze samopalů. Tato skupina byla vybavena pouze pistolemi; Karel ŠTAINER – VESELÝ: *Nic jsme nedostali zadarmo*, Občasník 1994/3, s. 22 chybně uvádí, že Josef Gemrot byl zraněn při přepadu vily Jebavých; Ladislav MAREDA: *Parašutista Karel Neimczyk k vzpomínkám K. Štainera – Veselého*, Občasník 1994/5 s. 34 také uvádí, že Josef Gemrot byl postřelen v hájence (správně vile) Jebavých, naopak upřesňuje relativně lehké zranění Josefa Gemrota.
- 47 Karel ŠTAINER – VESELÝ: *Nic jsme nedostali zadarmo*, Občasník 1994/3 s. 22 chybně uvádí, že Jaroslav Odstrčil se zdržoval v seníku v lese u hájovny. Všeobecně bývá vila Jebavých označována jako hájovna.
- 48 Výpověď Franze Schauschütze, MZA Brno, MLS Lsp 1998, a výpověď Rudolfa Königa. MZA Brno, MLS 2/47.
- 49 Karel ŠTAINER – VESELÝ: *Nic jsme nedostali zadarmo*, Občasník 1994/3 s. 22 chybně uvádí, že přepad vily se uskutečnil ve stejné době jako zastřelení Jaroslava Odstrčila.
- 50 Výpověď Adolfa Jebavého, MZA Brno, MLS 41/47. S výjimkou Františka Šeredy nebyl nikdo jiný střelbou zasažen.
- 51 Výpověď Hugo Seitze, MZA Brno, MLS Lsp 1137/46; Výpověď Rudolfa Krumholze, MZA Brno, MLS Lsp 281/47;.
- 52 Vzpomínka Josefa Gemrota, Moravské muzeum Brno, OND, S 949.
- 53 Výpověď Rudolfa Krumholze, MZA Brno, MLS Lsp 281/47; Jaromír NEPRAŠ: *Smrtí boj nekončí*, Svítavy 1990, s. 75, nesprávně uvádí, že v lesní boudě byl nalezen zápisník Moravského. Ve výpovědích příslušníků brněnského gestapa podobný údaj chybí.
- 54 Karel ŠTAINER – VESELÝ: *Nic jsme nedostali zadarmo*, Občasník 1994/3 s. 22 chybně uvádí, že gestapo našlo v hájovně Josefa Pavlase aktovku s kompromitujícími materiály.
- 55 Výpověď Antona Budy, MZA Brno, MLS 41/47.
- 56 Výpověď Antona Dorazila, MZA Brno, MLS Lsp 1157/46; Karel ŠTAINER – VESELÝ: *Nic jsme nedostali zadarmo*, Občasník 1994/3 s. 23 uvádí nesprávně, že byla postřelena posádka německého auta; Josef KÁBELE: *Organizování boje...* cit.práce, s. 10.
- 57 Josef KÁBELE: *Organizování boje...* cit. práce, s. 10; Karel ŠTAINER – VESELÝ: *Nic jsme nedostali zadarmo*, Občasník 1994/2, s. 21 uvádí v rozporu s fakty, že dvojice Kábele – Niemczyk byla zajišťována z jedné strany Cyrilem Musilem a ruským uprchlíkem. Cyril Musil ve svých vzpomínkách nic takového neuvádí;
- 58 AMV Praha, 110-482 telegram č. 34 868 z 25. června 1944.
- 59 Adolf Horák, velitel výsadkové skupiny Sulphur, byl vysazen v noci na 9. dubna 1944 u Všetat na Rakovníku. Byl zajat společně se svým druhem Oldřichem Jankem 19. dubna 1944 ve Zručí na Plzeňsku a již 21. dubna 1944 přistoupil na spolupráci s pražským gestapem. Adolf Horák byl zastřelen 1. března 1945 v Terezíně.
- 60 Emanuel Körber padl 21. prosince 1944 v Krasnici při akci proti diverzní skupině oddílu Zarevo.
- 61 VHA Praha, 110-4-82; Oldřich SLÁDEK: *Přicházeli z nebe*, Praha 1993, s. 150.
- 62 Pavlas Antonín, bratr Josefa Pavlase, nebyl zapojen do odboje, zahynul 1. listopadu 1944 v Jihlavě.
- 63 Pavlas Josef, syn hajného Josefa Pavlase, nar. 1. ledna 1927, zahynul 23. května 1945 v Dachau.
- 64 Jan Moravanský, nar. 4. února 1898 v Moravanech na Kyjovsku, zahynul 29. září 1947 při autonehodě u Poličky. Do Velkého Meziříčí byl služebně přeložen 1. ledna 1940; Jaromír NEPRAŠ: *Partyzánský oddíl Stalin*, Dolní Újezd 1985, s. 82-83.
- 65 Jaroslav KOUTEK: *Tichá fronta*, Praha 1985, s. 187.
- 66 Zdeněk JELÍNEK: *Jeden ze zapomenutých*, Národní osvobození 1992/20, s. 5.
- 67 Národní odborová ústředna zaměstnanecká, protektorátní odborová ústředna, v jejímž rámci docházelo k ilegální činnosti.
- 68 Rudolf Pernický, nar. 1. července 1915, velitel desantu s kódovým označením Tungsten, po roce 1948 vězněn, žije v Praze.
- 69 Skupina Tungsten byla vysazena v noci na 22. prosince 1944. Navázala na činnost Calcia, především ve vztahu k Radě tří, a působila na Českomoravské vrchovině. Jiří ŠOLC: *Bylo málo mužů*, Praha 1990, s. 205-208.

Podporučík JUDr. Jaroslav Odstrčil.

Rotný František Široký.

Rotný Josef Gemrot.

Rotný Karel Niemczyk.

Fallschirmtruppe Calcium und ihre Tätigkeit im westlichen Mähren im Jahre 1944

Petr Kopečný

Die erste tschechoslowakische Fallschirmtruppe, die im Jahre 1944 zur Unterstützung der heimischen Widerstandsbewegung auf dem Gebiet des Protektorats eingesetzt wurde, war die Gruppe Calcium. Die Gruppe wurde am 3. 4. 1944 bei Čejkovice in der Region Chrudim abgesetzt und nach einer erfolglosen Suche nach den Kontaktadressen nach Mähren, zuerst in die Gemeinde Březí und anschließend nach Střížov bei Jihlava verlegt. Dort gelang es den Mitgliedern der Gruppe, die Verbindung mit dem heimischen Widerstandsnetz anzuknüpfen, das damals „Přípravný revoluční výbor“ (Vorbereitender revolutionärer Ausschuß) hieß. Diese illegale Organisation bildete sich in den Jahren 1941/2 aus einigen Gruppen der Organisation Obrana národa (Verteidigung der Nation) und dem Petitionsausschuß Věrní zůstaneme (Treu bleiben wir) heraus. An ihrer Spitze standen JUDr. Josef Grňa und Gen. Vojtěch Luža. An der Wende des Jahres 1943 zum Jahre 1944 unternahm der Vorbereitende Ausschuß einige erfolglose Versuche, die Funkverbindung mit dem Ausland anzuknüpfen und deshalb begrüßte er die Ankunft der Fallschirmjäger, die über ein Funkgerät verfügten.

Gleichzeitig mit der Ankunft der Fallschirmjäger gelang es dem Vorbereitenden revolutionären Ausschuß, das Lockspitzelnetz der Brünner Gestapo zu enthüllen, deren Tätigkeit unter anderem auch gegen den Vorbereitenden revolutionären Ausschuß sowie die abgesetzten Fallschirmtruppen gerichtet war. Diese Enthüllung führte zur Reorganisation des illegalen Netzes. Die Funkverbindung wurde am 21. 5. über die Funkstation der Gruppe Calcium in Nové Město na Moravě angeknüpft. Die Leitung der Gruppe wurde von Střížov nach Netín verlegt und ließ sich im Revier von Josef Pavlas nieder.

Die Tätigkeit in Netín wurde durch die Anzeige der Konfidentin der Olmützer Gestapo, Marie Sladká, beeinflußt. Dies hatte einen Eingriff der Brünner Gestapo am 23. 6. 1944 zur Folge, wobei ein Mitglied der Gruppe Calcium, Josef Gemrot, durch einen Schuß verwundet wurde. Zugleich wurde Jaroslav Odstrčil, der Kommandant der Fallschirmtruppe erschossen. An demselben Tage wurde ebenfalls ein zufälliger Zeuge dieses Gestapo-Eingriffs erschossen und ein weiteres Mitglied der Widerstandsbewegung, Josef Kábele, erlitt in Zahradiště, unweit von Netín eine Schußverletzung. Obwohl die Brünner Gestapo einen gewissen taktischen Erfolg erzielte, konnte sie die Ergebnisse dieser Aktion nicht weiter verwerten.

Josef Gemrot zog sich nach dem Eingriff nach Březí und ferner bis zur Gemeinde Studnice zurück, von wo er am 17. 7. sein Quartier nach Bohdalov verlegte, wo das Treffen der Vertreter des Vorbereitenden revolutionären Ausschusses mit den Mitgliedern der Prager Widerstandsorganisation stattfand, bei dem die weitere Zusammenarbeit sowie die Herausbildung einer umfangreicheren Widerstandsorganisation unter dem Namen Rada tří (Dreiererrat) beschlossen wurde. Nach diesem Ereignis wurde Gen. V. Luža nach Prag versetzt und Josef Gemrot ging mit seinen Genossen in die Region Chrudim, wo sie ihre Tätigkeit bis zum Kriegsende fortsetzten.

Übersetzung: Alena Jakubičková

Adresa autora:

Ing. Petr Kopečný, Štolcova 74, 618 00 Brno